

Özgün ve sürdürülebilir turizm destinasyonlarına yönelik ziyaretçi deneyimleri: Kendini koruyan mahalle örneği

Visitor experiences for original and sustainable tourism destinations: The example of a self-protecting neighbourhood

Övgü AÇIKSÖZLÜ* (orcid.org/ 0000-0003-2238-081X)

¹Yalova Üniversitesi, Armutlu Meslek Yüksekokulu, Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Yalova, Türkiye

Özet

Amaç: Bu çalışma, Karadeniz Bölgesi'nin yayla turizmi açısından öne çıkan destinasyonlarından biri olan Rize'nin Çamlıhemşin ilçesinde yer alan "Kendini Koruyan Mahalle" örneği üzerinden ziyaretçilerin deneyimlerini analiz ederek sürdürülebilir ve özgün turizm uygulamalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Motorlu araç girişine kapalı olan mahalle, insan taşımaya uyumlu teleferik sistemi, geleneksel mimarisi ve doğayla uyumlu yaşam anlayışıyla sürdürülebilir turizm açısından dikkat çekici bir örnek oluşturmaktadır.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni benimsenmiştir. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve mahalleyi ziyaret eden 56 katılımcı ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler MAXQDA programı aracılığıyla tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiş, katılımcı ifadeleri doğrultusunda tema ve alt temalar oluşturulmuştur.

Bulgular: Araştırma bulguları, ziyaretçilerin Kendini Koruyan Mahalle'yi doğal çevresini koruyan, otantik, huzurlu ve özgün bir destinasyon olarak algıladıklarını göstermektedir. Katılımcılar özellikle teleferik ile ulaşım, doğal çevrenin korunması, geleneksel mimari unsurlar ve yerel yaşam deneyimini destinasyonun ayırt edici özellikleri olarak değerlendirmiştir. Bulgular ayrıca mahalledeki turizm anlayışının sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu olduğunu, çevresel değerlerin korunması, yerel halkın sürece katılımı ve kültürel mirasın yaşatılması gibi unsurların ön plana çıktığını ortaya koymaktadır.

Tartışma: Elde edilen bulgular, sürdürülebilir turizmin yalnızca çevresel koruma boyutuyla değil, ziyaretçilere sunulan özgün ve anlamlı deneyimler aracılığıyla da değer ürettiğini göstermektedir. Kendini Koruyan Mahalle örneği, yerel girişimlerin sürdürülebilirlik ilkeleri ile deneyim temelli turizm anlayışını bütünleştirebileceğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte destinasyonun artan tanınırlığının uzun vadede kültürel metalaşma, özgün kimliğin zayıflaması ve aşırı turizm gibi riskleri beraberinde getirebileceği göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle benzer destinasyonlarda koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi, yerel halkın karar alma süreçlerine aktif katılımının sürdürülmesi ve ziyaretçi yoğunluğunun sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi önem taşımaktadır. Çalışma, sürdürülebilir turizmin ziyaretçi deneyimi perspektifinden değerlendirilmesine katkı sunarak literatüre ve uygulayıcılara çeşitli çıkarımlar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Özgün Turizm Deneyimi, Kendini Koruyan Mahalle, MAXQDA

Abstract

Purpose: This study aims to examine sustainable and authentic tourism practices through the case of the "Self-Protecting Neighborhood" located in Çamlıhemşin, Rize, one of the prominent highland tourism destinations in the Black Sea Region, by analyzing visitors' experiences. Closed to motorized vehicle access, the neighborhood represents a remarkable example of sustainable tourism with its human-carrying cable car system, traditional architecture, and nature-compatible lifestyle.

Design/methodology/approach: A qualitative case study design was employed in the research. Data were collected through face-to-face interviews with 56 visitors using a semi-structured interview form. The collected data were analyzed through thematic analysis using MAXQDA software, and themes and sub-themes were developed based on participants' responses.

Results: The findings reveal that visitors perceive the Self-Protecting Neighborhood as a natural, authentic, peaceful, and unique destination. Participants particularly emphasized the cable car transportation system, environmental conservation practices, traditional architectural elements, and opportunities to experience local life as the destination's distinctive features. The results further indicate that the tourism model adopted in the neighborhood is consistent with the principles of sustainability, highlighting environmental protection, active involvement of local residents, and preservation of cultural heritage.

* Sorumlu yazar: ovgu.aciksozlu@yalova.edu.tr

DOI: 10.33083/joghat.2026.665

Discussion: The findings suggest that sustainable tourism creates value not only through environmental conservation but also by offering visitors meaningful and memorable experiences. The Self-Protecting Neighborhood demonstrates how local initiatives can successfully integrate sustainability principles with experience-based tourism. However, the increasing popularity of the destination may also bring long-term challenges, such as cultural commodification, the erosion of authenticity, and the risk of overtourism. Therefore, maintaining a balance between conservation and utilization, ensuring the continued participation of local residents in decision-making processes, and managing visitor numbers in accordance with sustainability principles are essential for the long-term viability of the destination. By evaluating sustainable tourism from the perspective of visitor experiences, this study contributes to the literature and offers practical implications for tourism planners, local governments, and destination managers.

Keywords: Sustainable Tourism, Unique Tourism Experience, Self-Sustaining Neighbourhood, MAXQDA

Giriş

Turizm sektörü ekonomik bir faaliyet olmanın yanı sıra çevresel, sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik bağlamında çok yönlü bir dönüşüm alanı olarak değerlendirilmektedir. Artan çevresel bilinç, kitlesel turizmin yarattığı baskılar (aşırı turizm) ve kültürel aşınma sorunları, sürdürülebilir turizm anlayışını ön plana çıkarmaktadır. Bu bağlamda özgün deneyim sunan destinasyonlar, turizmde farklılaşma ve sürdürülebilir gelişme adına önemli fırsatlar sunmaktadır. Gelecek nesillere aktarılacak en kıymetli varlıklardan bir tanesi çevredir. Çevreyi korumak sadece hükümetlerin ya da işletmelerin değil tüm bireylerin en temel görevleri arasındadır. Günümüzde dünya nüfusu hızla artmakta, buna paralel olarak insan tüketimi de tarihte görülmemiş bir seviyeye ulaşmaktadır. Artık tüketim temel ihtiyaçların ötesinde, sınır tanımayan bir düzeye ulaşmış durumdadır. Bireysel tercihler, alışkanlıklar ve yaşam tarzları doğrudan doğal kaynaklar üzerinde baskı oluşturmaya başlamıştır. Bu kontrolsüz tüketim ve bilinçsiz kullanım biçimleri, çevreye verilen zararı her geçen gün daha da artırmakta ve ekolojik dengeleri tehdit etmektedir. Üstelik bu durum, sadece çevresel değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik açıdan da sürdürülemez bir sürecin habercisi olmaktadır. Dolayısıyla, çevrenin korunması, doğal kaynakların verimli kullanılması ve bu kaynakların gelecek kuşaklara aktarılabilmesi artık geçmişe kıyasla çok daha büyük bir önem taşımaktadır. Bu doğrultuda hem sivil toplum kuruluşları hem akademisyenler hem de hükümetler, sürdürülebilir bir gelecek inşa edebilmek amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalardan en önemlisi, 1987 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) tarafından hazırlanan “Ortak Geleceğimiz” (Brundtland) Raporu’dur. Bu raporda sürdürülebilirlik kavramı, “gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini tehlikeye atmadan, mevcut kuşakların ihtiyaçlarını karşılamak” şeklinde tanımlanarak küresel kalkınma yaklaşımlarına yeni bir yön verilmiştir (Çalık, 2019). Bu tanım, yalnızca çevresel değil, ekonomik ve sosyal boyutları da içeren bütüncül bir sürdürülebilir kalkınma anlayışının temelini oluşturmuştur. Brundtland Raporu’nun ardından, 1992 yılında Brezilya’nın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Zirvesi) bu anlayışı daha da ileriye taşımış ve sürdürülebilir gelişmenin evrensel bir hedef olarak benimsenmesini sağlamıştır. Zirvede, “insanın sürdürülebilir gelişme olgusunun merkezinde yer aldığı ve her bireyin doğayla uyum içinde, sağlıklı ve verimli bir yaşam hakkına sahip olduğu” vurgulanmıştır. Bu doğrultuda kabul edilen “Gündem 21” adlı eylem planı, sürdürülebilirlik ilkesini yalnızca çevre politikalarıyla sınırlı tutmayarak eğitim, sağlık, ekonomi, şehircilik ve daha pek çok disiplini kapsayan geniş bir yol haritası haline getirmiştir (Bozdoğan, 2005). Tüm endüstrilerde çeşitli ilke, strateji ve hedeflerle hayata geçirilmeye çalışılan sürdürülebilirlik; sona eren bir süreçten ziyade, yaşamın sürekliliğini sağlamak adına gösterilen uzun soluklu bilinçli bir yönetimi mücadelesidir. Bu anlayış, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını güvence altına almayı, bunu yaparken de atıkların azaltılmasını, doğal kaynakların yeniden ve verimli şekilde kullanılmasını ve çevrenin korunarak yaşatılmasını temel alır (Boyacıoğlu, 2013). Turizm sektörü ise bu mücadelede özel bir sorumluluğa sahiptir. Çünkü turizm, doğrudan çevresel kaynaklara, kültürel mirasa ve yerel topluluklara dayanan bir sektördür. Dolayısıyla sürdürülebilirlik ilkelerinin turizm politikalarına ve uygulamalarına entegre edilmesi hem destinasyonların uzun vadeli korunması hem de yerel halkın refahının artırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Sürdürülebilir turizm, yalnızca bugünün ziyaretçilerine kaliteli deneyimler sunmakla kalmaz, aynı zamanda geleceğin turistlerine de yaşanabilir ve otantik destinasyonlar bırakmayı amaçlamaktadır.

Ekonomik kalkınmanın öncelik kazanması, düşük gelirli bölgelerde ekolojik sürdürülebilirliğin kimi zaman göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda doğa, sermaye sahipleri tarafından uyum içinde yaşanması gereken bir ekosistemden ziyade, ekonomik çıkarlar doğrultusunda kullanılacak bir kaynak olarak görülmektedir. Oysa yayla turizmi açısından doğa, en önemli değerlerden biridir. Doğal kaynakların tahribinin önlenmesi ve sürdürülebilir turizm anlayışının güçlendirilmesi, gelecek kuşaklara bırakılacak sağlıklı bir çevre mirası açısından son derece önemlidir. Üstelik sürdürülebilir turizm anlayışı sadece turizmin faaliyetlerinin devamlılığını sağlamayı değil, aynı zamanda çevrenin ve doğal kaynakların korunmasını, toplumsal refahın desteklenmesini ve sürdürülebilir yaşam kalitesinin devam ettirilmesini ifade etmektedir.

Rize'nin Çamlıhemşin ilçesi, son yıllarda turizm faaliyetlerinin arttığı ve her yıl hem bireysel ziyaretçileri hem de tur gruplarını ağırlayan önemli bir destinasyon haline gelmiştir. Fırtına Deresi çevresinde adrenalin dolu aktiviteler arayan turistlerle birlikte doğayla baş başa, sessiz ve huzurlu bir tatil deneyimi arayan ziyaretçilerin de ilgisini çekmektedir. Ancak bu yoğun talep karşısında, özgün ve sürdürülebilir destinasyonlar oluşturmak oldukça güçleşmektedir. Ülkemizde turizm faaliyetlerinin belirli dönemlerde ve sınırlı coğrafyalarda yoğunlaşması, çevre kirliliği, kıyı alanlarının tahribi, doğanın bozulması ve altyapı yetersizlikleri gibi olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu nedenlerle, doğal ve kültürel çevrenin koruma-kullanma dengesi içerisinde sürdürülebilir biçimde kullanılması gerektiği yönündeki farkındalık artmıştır. Bu kapsamda “sürdürülebilir turizm”, “yumuşak turizm”, “ekoturizm” ve “kırsal turizm” gibi anlayışlar ön plana çıkmıştır (Kahraman ve Türkay, 2006, s.36).

Bu çalışmanın odağında, Rize'nin Çamlıhemşin ilçesine bağlı Şenyuva Köyü sınırları içerisinde yer alan “Kendini Koruyan Mahalle” yer almaktadır. Asıl adı Çulina olan bu mahalle, dağın yamacında konumlanmış olup motorlu araçların ulaşımına kapalıdır. Bölge halkı, çok sayıda ağacın kesilmesine neden olacağı gerekçesiyle kara yolu yapımına karşı çıkmış ve bu doğrultuda Doğu Karadeniz'de geleneksel olarak yük taşımacılığında kullanılan teleferik sistemini insan taşımacılığına uyarlamıştır. Böylece, bölgenin ilk insan taşıyan teleferiği bu mahallede kurulmuştur (Akıncı, 2023). Mahalleye yalnızca teleferik veya patika yol aracılığıyla ulaşılabilmesi, ziyaretçilere hem heyecan verici hem de çevreyle bütünleşik bir ulaşım deneyimi sunmaktadır. Aynı zamanda doğal dokunun korunmasına da önemli katkı sağlamaktadır. Kendini Koruyan Mahalle örneği yalnızca çevresel sürdürülebilirlik açısından değil, aynı zamanda sosyal dayanıklılık perspektifinden de değerlendirilebilecek bir yerleşim modelidir. Mahalle sakinlerinin doğal çevreyi korumaya yönelik ortak tutumu ve kolektif karar alma süreçleri, sosyal dayanıklılık yaklaşımının temel bileşenleriyle örtüşmektedir. Bu yönüyle mahalle, sürdürülebilir turizm ve topluluk temelli kalkınma açısından dikkat çekici bir örnek oluşturmaktadır. Kendini Koruyan Mahalle örneğinde çevrenin korunması yalnızca ekolojik bir tercih olarak değil, mahalle sakinlerinin ortak değerleri, güçlü aidiyet duyguları ile şekillenen bir toplumsal davranış biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle mahalle, sosyal dayanıklılık yaklaşımının temel bileşenleri olan yerel kimliğin korunması, toplumsal dayanışma ve ortak hareket etme kapasitesini yansıtmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, “Kendini Koruyan Mahalle” örneği üzerinden ziyaretçilerin yaşadığı deneyimleri analiz ederek destinasyonun sunduğu özgün turizm deneyimi ile sürdürülebilirlik anlayışı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak; aynı zamanda ziyaretçilerin algıları, motivasyonları ve deneyimsel değerlendirmeleri doğrultusunda yerel kimlik, kültürel koruma ve topluluk temelli turizm uygulamalarının sürdürülebilir destinasyon gelişimine nasıl katkı sağladığını incelemektir. Çalışma ayrıca özgün deneyim üretimi ile turistik çekiciliğin korunması arasındaki dengeyi ziyaretçi perspektifinden değerlendirerek sürdürülebilir turizm literatürüne ampirik katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Kuramsal Çerçeve

Bu çalışmanın kavramsal çerçevesinde öncelikle sürdürülebilir turizm kavramı ele alınmaktadır. Daha sonra son yıllarda hem kamu politikaları hem de özel sektör girişimleriyle gelişme gösteren Türkiye özelinde sürdürülebilir turizm uygulamalarına yer verilmektedir. Çalışmada ayrıca, günümüz turist profillerinin giderek daha fazla ilgi gösterdiği özgün turizm deneyimi kavramı da önemli bir yere sahiptir. Kitle turizminin standartlaşmış ve yüzeysel deneyimlerine karşılık, bireylerin otantik, yerel ve kişiselleştirilmiş deneyimlere yönelmesi, sürdürülebilir turizm anlayışı ile paralellik göstermektedir. Tüm bu kavramsal çerçeve, çalışmanın uygulama alanı olan Kendini Koruyan Mahalle üzerinden somutlaştırılmaktadır. Rize ili Çamlıhemşin ilçesinde konumlanan bu mahalle, doğal mirası koruma çabası içinde şekillenen özgün bir turizm modeli sunmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilir turizm uygulamalarının yerel ölçekte nasıl hayata geçirilebileceğine dair önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Sürdürülebilir Turizm Kavramı

Sürdürülebilirlik, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeksizin, bugünün ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bir kalkınma anlayışıdır (Sezgin ve Karaman, 2008, s. 429). Dünya Turizm Örgütü'ne (2005) göre sürdürülebilir turizm; “turizmin mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini dikkate alan; ziyaretçilerin, endüstrinin, çevrenin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde karşılayan turizm anlayışı” olarak tanımlanmaktadır. Turizmin bir destinasyonda varlığını sürdürebilmesi ve sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi, o destinasyonun sahip olduğu çevresel, sosyal ve kültürel değerlerle uyum içinde olmasına bağlıdır. Turizm faaliyetlerinin temel özelliklerinden biri, hizmet üretimi ve tüketiminin aynı anda ve yerde gerçekleşmesidir. Bu bağlamda, bir bölgenin doğal ve kültürel çevresinin

turizmi beslediği söylenebilirken, aynı zamanda turizmin bu yerel kaynakları tükettiği, çeşitli atıklar üreterek çevre kirliliğine ve doğal dokunun bozulmasına neden olduğu da unutulmamalıdır (Pencarelli vd., 2015, s. 2).

Dolayısıyla sürdürülebilir turizm gelişimi, yalnızca kamu otoritelerinin veya sektör temsilcilerinin değil, tüm bireylerin sorumluluk üstlenmesi gereken bir alandır. Çünkü her bireyin yaşadığı çevre, doğrudan ya da dolaylı olarak bir turizm destinasyonunu temsil etmektedir. Bu noktada insan etkisi, sürdürülebilir turizmin merkezinde yer almakta ve insan faaliyetlerinin doğal ve kültürel çevre üzerindeki dönüştürücü etkisini gözler önüne sermektedir (Hall, 2019, s. 5). Sürdürülebilir turizm kavramı, 1970'li yıllarda turizmin neden olduğu çevresel bozulma ile yerel toplumların geleneksel kültürlerine yönelik olumsuz etkilerine bir çözüm arayışıyla ortaya çıkmıştır (Bramwell ve Lane, 2012). Literatürde genellikle iki temel başlık altında incelenmektedir: "sürdürülebilir turizm" ve "turizmde sürdürülebilirlik." Bu kavramlardan ilki çoğu zaman bir turizm türü gibi algılansa da gerçekte sürdürülebilir turizm, sektördeki tüm turizm çeşitlerinin planlama, geliştirme ve uygulama süreçlerinde benimsenmesi gereken bir yaklaşım ya da felsefe olarak değerlendirilmektedir (Pelit, Boytok ve Soybalı, 2015).

Bu doğrultuda, turizm sektörünün sürdürülebilirliği, doğal ve kültürel kaynakların uzun vadeli kullanımını garanti altına alacak biçimde korunarak değerlendirilmesine bağlıdır. Turizme kaynak sağlayan bölgesel alanların taşıma kapasitesi gözetilerek planlanması, turistik tesislerin çevre dostu bir anlayışla işletilmesi, seyahat acenteleri ile finansal yapının ekonomik kârlılık ilkeleri çerçevesinde yönetilmesi gibi pek çok unsur, sürdürülebilir turizm uygulamalarının başarısı açısından kritik öneme sahiptir.

Türkiye'de Sürdürülebilir Turizm Uygulamaları

Türkiye'de sürdürülebilir turizm uygulamaları, son yıllarda hem kamu politikaları hem de özel sektör girişimleriyle gelişme göstermektedir. Özellikle alternatif turizm türlerinin desteklenmesi, ekoturizm ve kırsal turizm gibi çevreye duyarlı yaklaşımların teşvik edilmesiyle birlikte, sürdürülebilirlik ilkesine dayalı turizm pratikleri giderek yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda, doğa temelli, kültürel etkileşimi ön planda tutan ve kitlesel turizm baskısından uzak destinasyonlar, sürdürülebilir turizmin uygulanabilirliğini artıran önemli örnekler sunmaktadır.

Türkiye'de sürdürülebilir turizm anlayışı, doğa koruma, kültürel mirasın yaşatılması, yerel kalkınmanın desteklenmesi ve çevreye duyarlı seyahat deneyimlerinin teşvik edilmesi temelleri üzerine inşa edilmektedir. Farklı bölgelerde uygulanan başarılı örnekler, bu yaklaşımın sahada karşılık bulduğunu göstermektedir.

Seferihisar (İzmir), Türkiye'nin ilk *Cittaslow* (Sakin Şehir) unvanını alan yerleşim yeridir. Yerel üretimin desteklenmesi, doğal mimarinin korunması, enerji ve atık yönetimi gibi çevreye duyarlı politikalarıyla sürdürülebilir şehircilik ve turizmin örneklerinden biri olmaktadır (Cittaslow Türkiye, 2020).

Taraklı (Sakarya) ise yine *Cittaslow* ağına dahil olan bir diğer örnektir. Osmanlı döneminden kalma konakların restore edilerek konaklama birimlerine dönüştürülmesi ve el sanatlarının desteklenmesi, kırsal turizm ve kültürel mirasın korunmasını bir araya getirmektedir.

Yenice Ormanları (Karabük), biyolojik çeşitliliği ve orman ekosistemlerini barındıran yapısıyla doğa temelli turizm için önemli bir ekoturizm alanıdır. Rehberli doğa yürüyüşleri ve kontrollü erişim, çevrenin korunmasına katkı sağlamaktadır (Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022).

Şirince (İzmir), geleneksel taş mimarisi, yerel şarap üretimi ve küçük ölçekli konaklama tesisleriyle özgün bir kırsal ve kültürel turizm örneği sunmaktadır. Kitle turizminden uzak durarak ziyaretçiye yerel yaşam deneyimi sunmayı başarmıştır. Şirince, kitle turizminin getirdiği homojenleştirici ve ticarileştirici yaklaşımlara karşı, daha yerel, özgün ve sürdürülebilir bir turizm modeliyle varlığını sürdürmektedir. Köyün doğal ve kültürel dokusu korunmuş, geleneksel taş mimari, butik konaklama işletmeleri, yerel üretim ve deneyim temelli turizm anlayışıyla büyük ölçekli yapılaşma ve zincir turizm yatırımlarının önüne geçilmiştir (Pelit vd., 2015).

Bozcaada (Çanakkale), sahip olduğu doğal güzellikler, geleneksel bağcılık kültürü, yerel mutfağı ve düşük yoğunluklu yerleşim yapısıyla çevreye duyarlı, kültürel mirasa saygılı ve yavaş yaşam felsefesine dayalı bir turizm modeli benimsemektedir. Adaya ulaşımın sınırlı olması, büyük otel zincirlerinin bulunmaması ve konaklama birimlerinin çoğunlukla yerel halk tarafından işletilen küçük ölçekli yapılar olması, kitlesel turizme karşı daha sürdürülebilir bir yaklaşımı mümkün kılmaktadır (Doğan ve Gümüş, 2015; Tuna vd., 2022; Demiral ve Ünlüöner, 2025).

Kamu destekli sürdürülebilir turizm projelerinin yanı sıra, Türkiye'de bireysel girişimciler tarafından geliştirilen ve çevreyle uyumlu bir anlayışla şekillenen çok sayıda turizm işletmesi bulunmaktadır. Bu

girişimler, genellikle küçük ölçekli, doğa dostu, kültürel değerlere saygılı ve deneyim temelli yaklaşımları benimseyerek kitle turizmine alternatif oluşturmaktadır

Muğla'nın Fethiye ilçesinde bireysel bir girişimle kurulan Pastoral Vadi Ekolojik Yaşam Çiftliği, geleneksel mimari teknikleri, organik tarımı ve atıksız yaşam uygulamalarını bütüncül bir ekoturizm deneyimi ile birleştirmektedir. Tüketim yerine üretime dayalı bir felsefeyle, doğayla uyumlu konaklama sunan bu çiftlik, Türkiye'deki ilk ekolojik turizm çiftliklerinden biri olarak öne çıkmaktadır (Pastoral Vadi, 2023).

Benzer şekilde, Datça Olive Farm, organik tarım, yerel gastronomi ve çevre dostu konaklama ilkeleri üzerine kurulu, özel girişimle oluşturulmuş bir sürdürülebilir turizm örneğidir. Bu işletmede, zeytinlikler arasında sessiz bir doğa ortamında yer alır ve misafirlerine doğal kahvaltı ile yöresel yemekler sunmaktadır (OliveFarm, 2025).

Kazdağları'ndaki Hızır Kamp gibi diğer bireysel girişimler de çevreci mimari, geri dönüşüm sistemi, küçük ölçekli işletmecilik ve doğal yaşamı deneyimleme temaları etrafında şekillenmiş, kâr odaklı değil yaşam felsefesi temelli turizm yaklaşımlarını benimsemişlerdir (Hızır Kamp, 2025).

Araştırmaya konu olan Kendini Koruyan Mahalle Rize'nin Çamlıhemşin ilçesinde yer almaktadır. Doğayla uyumlu yapılaşması, teleferikle erişimi, yerel üretim-tüketim döngüsüne dayalı işletme modeli ve topluluk temelli turizm anlayışı ile sürdürülebilir kırsal turizmin örneklerinden biridir. Burası, geleneksel yaşam biçimini modern turizm talepleriyle buluşturmayı başaran bir yerel girişim olarak değerlendirilmektedir (Kendini Koruyan Mahalle, 2025).

Bu özellikleriyle Kendini Koruyan Mahalle yalnızca çevresel sürdürülebilirlik açısından değil, aynı zamanda sosyal dayanıklılık perspektifinden de değerlendirilebilecek bir yerleşim örneği sunmaktadır. Mahalle kavramı, yalnızca belirli bir coğrafi alanı ifade eden fiziksel bir yerleşim birimi değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerin, aidiyet duygusunun ve ortak yaşam kültürünün şekillendiği toplumsal bir mekândır. Tarihsel süreç içerisinde mahalleler, toplumsal etkileşimin en yoğun yaşandığı alanlardan biri olmuş; ancak kentleşme, küreselleşme ve toplumsal dönüşümler mahalle yapısını ve komşuluk ilişkilerini önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu değişimler karşısında mahallelerin varlığını sürdürebilmesi sosyal dayanıklılık kavramını ön plana çıkarmaktadır. Sosyal dayanıklılık, toplumların sosyal, ekonomik ve çevresel değişimlere karşı birlikte hareket edebilme, uyum sağlayabilme ve kendini yeniden üretebilme kapasitesini ifade etmektedir. Bu çerçevede sosyal dayanıklı mahalle yaklaşımı; güçlü sosyal bağlar, aidiyet duygusu, toplumsal dayanışma ve kolektif karar alma süreçleri üzerine kuruludur (Turan ve Ayatac, 2020). Kendini Koruyan Mahalle örneğinde çevrenin korunması yalnızca ekolojik bir tercih olarak değil, mahalle sakinlerinin ortak değerleri ve ortak hareket etme kapasitesiyle şekillenen bir toplumsal davranış biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle mahalle, sosyal dayanıklılık yaklaşımının temel bileşenleri olan yerel kimliğin korunması, toplumsal dayanışma ve ortak karar alma süreçlerini yansıtan özgün bir örnek niteliği taşımaktadır.

Türkiye'de sürdürülebilir turizm uygulamalarının hem kamu politikaları hem de bireysel girişimler aracılığıyla çeşitlenerek yaygınlaştığı görülmektedir. Cittaslow kentlerinden ekolojik çiftliklere, kırsal turizm örneklerinden ada destinasyonlarına kadar uzanan bu uygulamalar; çevresel duyarlılık, kültürel mirasın korunması ve yerel kalkınma hedefleri doğrultusunda şekillenmektedir. Ancak söz konusu örneklerin önemli bir kısmı daha çok yapısal, yönetsel ve çevresel boyutlarıyla ele alınmakta; ziyaretçi deneyiminin sürdürülebilirlik algısıyla nasıl kesiştiği ve özgün turizm deneyiminin bu süreçte nasıl inşa edildiği sınırlı düzeyde incelenmektedir. Bu noktada, Rize'nin Çamlıhemşin ilçesinde yer alan Kendini Koruyan Mahalle örneği, sürdürülebilirlik ilkelerini deneyim temelli bir turizm anlayışıyla bütünleştirmesi bakımından dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, Türkiye'deki sürdürülebilir turizm uygulamalarını yalnızca yapısal özellikleri üzerinden değil, ziyaretçi deneyimi perspektifinden değerlendirmeyi amaçlayarak literatürdeki bu boşluğu doldurmaya katkı sunmayı hedeflemektedir.

Özgün Turizm Deneyimi

Günümüzde turistlerin beklenti ve motivasyonlarında önemli bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşüm standartlaşmış ve yüzeysel kitle turizmi deneyimleri yerine daha özgün, kişiselleştirilmiş ve yerel yaşamla etkileşimli turizm deneyimlerine olan talebi arttırmaktadır. Bu bağlamda "özgün turizm deneyimi" (authentic tourism experience), hem teorik hem de uygulamalı turizm literatüründe öne çıkan kavramlardan biri haline gelmiştir. Özgün deneyim, turistin destinasyona özgü kültürel pratiklere aktif olarak katılması, yerel halkla etkileşim kurması ve bireysel anlam arayışına cevap bulmasıyla şekillenir (Pine ve Gilmore, 1999).

Özgün turizm deneyimi, sadece fiziksel bir mekânda bulunmaktan ibaret değildir. Ziyaretçinin duyuşsal, bilişsel ve duyuşsal olarak deneyime dahil olmasıyla bütünleşmektedir. Türkiye bağlamında yapılan çalışmalarda, bu tür deneyimleri, yerel kültürle temas, katılım, hedonik haz, yenilik arayışı ve bilgi edinimi gibi unsurlar üzerinden inşa edildiği görülmektedir (Aydın, 2020). Özellikle kültürel miras, gastronomi, el sanatları, doğa yürüyüşleri gibi etkinliklere aktif katılım, turistin yaşadığı deneyimi hem daha anlamlı hem de unutulmaz kılmaktadır.

Nitekim Side destinasyonuna yönelik gerçekleştirilen bir çalışmada, turistlerin özgün deneyimlere olan yöneliminin, destinasyon imajını olumlu yönde etkilediği ve bu etkinin memnuniyet, tekrar ziyaret niyeti ve ağızdan ağıza iletişim (WOM) üzerinde belirleyici rol oynadığı tespit edilmiştir (Uslu, vd., 2024). Benzer şekilde, yapılan çalışmalar göstermiştir ki, yerli turistler kültürel etkinliklere aktif katılım talep etmekte; bu tür deneyimler destinasyona yönelik genel tatmini artırmakta ve birçok durumda tekrar ziyaret niyeti oluşturmaktadır (Odacı ve Kutay, 2023; Ünal ve Bayar, 2020).

Özgünlük, artık yalnızca bir pazarlama stratejisi değil, turizmin anlam boyutuyla ilgili bir dönüşüm alanıdır. Tüketiciler yalnızca “görmek” ya da “gezme” değil, yerel yaşamı “deneyimlemek” ve onun bir parçası olmak da istemektedir. Bu durum, özellikle sürdürülebilir turizm anlayışıyla da örtüşmektedir. Bu anlayış toplum temelli turizm, yerel katılım, doğaya saygılı üretim ve tüketim pratikleri gibi kavramlarla bütünleşmektedir. Doğayla uyumlu yapılar, geleneksel malzeme kullanımı, herhangi bir kitlesel ve ticari turizm akımına dahil olmayan üretim özgün turizm deneyimine hizmet etmektedir. Özgün turizm deneyimi, yalnızca ziyaretçiye farklı ve anlamlı bir seyahat yaşantısı sunmakla kalmaz, aynı zamanda sürdürülebilir turizmin temel ilkeleriyle de doğrudan örtüşen bir yaklaşım sunar. Özgünlük; yerel kültürün, geleneksel yaşam biçimlerinin ve doğal çevrenin korunmasını ve bu değerlere dayalı turizm faaliyetlerinin geliştirilmesini gerektirir. Bu yönüyle, özgün deneyim sunan destinasyonlar, yerel halkın yaşam tarzına ve çevresine saygılı bir turizm modeli oluşturmaktadır. Kültürel mirasın yaşatılmasını ve yerel üretimin desteklenmesini teşvik eder (Kim ve Jamal, 2007). Ayrıca, kitle turizmine kıyasla daha düşük yoğunlukta seyreden özgün turizm uygulamaları, doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı azaltır, çevresel sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu hareket eder. Dolayısıyla özgün deneyime dayalı turizm modelleri, yalnızca ekonomik değil; kültürel, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğe de katkı sunarak uzun vadeli turizm planlamalarının temel yapı taşlarından biri haline gelmektedir.

Uygulama Alanı: Kendini Koruyan Mahalle

Rize'nin Çamlıhemşin ilçesine bağlı Şenyuva Köyü'nde yer alan Kendini Koruyan Mahalle, Karadeniz coğrafyasındaki geleneksel turizm anlayışına alternatif olarak geliştirilmiş hem özgün hem de sürdürülebilir bir destinasyon modeli sunmaktadır. Mahalleye ulaşım, yalnızca teleferik sistemi ya da patika yol ile sağlanır. Bu sayede motorlu araç trafiği mahalle dışında tutulmakta ve bölgenin doğal dokusu korunmaktadır. Teleferik sisteminde, ziyaretçiler başlangıç noktasındaki çağrı butonuna basarak karşı kıyıda gelen teleferiği çağırmakta ve bu yöntemle mahalleye erişmektedir (Zenginal, 2025).

“Kendini Koruyan Mahalle” adıyla tanımlanan bir yerleşim yeri için Karadeniz coğrafyasındaki araç yollarını tahrip edici etkilerinden kaçınmak amacıyla, 400 – 500 metre mesafede yatay olarak uzanan ve dere tabanından 400 m yüksekte konumlandırılan elektrik destekli bir teleferik sistemi geliştirilmiştir. Sistem, uzaktan kumanda ile kontrol edilebilmekte ve güvenlik açısından rampadan ziyade yatay düzende çalışacak şekilde tasarlanmıştır. Mevsimsel olarak kışın tek başına, yazları ailesiyle yaşayan M. A., tamamen organik bir yaşam biçimini (“sıfır atık”, tavuk yetiştirme, bungalov turizm) benimsemiş, köyü “gürültüden uzak, doğa ile barışık bir mekân” olarak konumlandırmıştır. Gelen ziyaretçilerden de çevreye saygı beklentisi vurgulanmaktadır (Biryol, 2021).

Doğu Karadeniz'de geleneksel olarak yük taşımacılığında kullanılan teleferik sisteminin insan taşımacılığına uyarlanmış hali, hem çevreye zarar vermeyen ulaşım biçimiyle dikkat çekmekte hem de ziyaretçilere doğayla bütünleşik, farklı bir deneyim sunmaktadır. Fiziksel erişimin sınırlı olması sayesinde mahalle, kendini doğal olarak koruyan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle burası “Kendini Koruyan Mahalle” adını almıştır. Bölge, Fırtına Vadisi içinde araç yolu bulunmayan tek mahalle olarak öne çıkmaktadır. Turizm altyapısı oluşturulurken, bölgenin geleneksel serender mimarisi esas alınmış, tamamen ahşap ve doğal malzeme kullanılarak inşa edilen bungalov evler peyzajla bütünleşik biçimde yerleştirilmiştir. Konaklama birimlerinde televizyon, radyo gibi teknolojik aygıtlar bulunmamaktadır. Ziyaretçilere kuş sesleri, dere şırlıtısı ve doğal sessizlik eşliğinde, dijital dışı bir dinlenme ortamı sunulmaktadır. Mahalle sınırları içerisinde yer alan doğal bir şelale ise, destinasyonun ekolojik değerini artırmakta ve deneyimi benzersiz kılmaktadır. (Kendini Koruyan Mahalle, 2025). Görsel

1’de Kendini Koruyan Mahalle’deki teleferiğin birbirini bağlayan iki uçtaki ve ortasındaki görüntüsü yer almaktadır. Görselde görüldüğü üzere her taraf doğal orman içermektedir.

Konaklayan ziyaretçilere yönelik olarak rehberli çevre gezileri, yayla turları ve doğa yürüyüşleri gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Bu sayede ziyaretçiler yalnızca izleyici değil, katılımcı konuma geçmektedir. Bu etkileşim, yerel kültürün korunmasına katkı sağlamakla birlikte özgün turizm deneyimi boyutunu güçlendirmektedir. Sosyal medyada mahalleyle ilgili yapılan paylaşımlar, özellikle teleferik yolculuğu ve doğal atmosferin etkileyciliği sayesinde kamuoyunda farkındalık oluşturmuş ve mahalleyi deneyimsel ve sürdürülebilir turizmin sembollerinden biri haline getirmiştir (Bölgenin Sesi Gazetesi, 2025)

Görsel 1. Kendini Koruyan Mahalle’deki Teleferik

Kaynak: Yazar tarafından çekilmiştir.

Sonuç olarak Kendini Koruyan Mahalle, doğayla uyumlu mimarisi, çevreyi tahrip etmeyen ulaşım modeli, yerel üretime dayalı hizmet yapısı ve katılımcı deneyim olanakları ile özgün turizm deneyimi sunmakta ve sürdürülebilir destinasyon yönetimi ilkeleri doğrultusunda model niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, Kendini Koruyan Mahalle; özgün turizm deneyimi kavramının sahada karşılık bulduğu örneklerden biri olarak değerlendirilebilir. Mahallede sunulan turizm hizmetleri, ziyaretçiye yalnızca doğal güzellikleri görme olanağı sunmakla kalmaz, aynı zamanda yerel yaşamla birebir temas etme, üretim süreçlerini gözlemleme, geleneksel yapılar içinde konaklama ve toplulukla etkileşim kurma fırsatı da tanımaktadır. Bu yönüyle mahalle, özgünlük ve sürdürülebilirlik kavramlarının iç içe geçtiği alternatif bir destinasyon modeli sunmaktadır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması desenine dayanmaktadır. Araştırmanın temel amacı, Rize’nin Çamlıhemşin ilçesinde yer alan ve "Kendini Koruyan Mahalle" adıyla anılan özgün bir destinasyonda, ziyaretçilerin yaşadığı deneyimleri sürdürülebilir turizm bağlamında analiz etmektir.

Çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Formda yer alan açık uçlu sorular, katılımcıların mahalledeki deneyimlerini, sürdürülebilirlik algılarını ve genel memnuniyet düzeylerini aktarmalarına olanak tanıyacak şekilde tasarlanmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken öncelikle sürdürülebilir turizm, ziyaretçi deneyimi ve topluluk temelli turizm konularında literatürde yer alan çalışmalar incelenmiştir. Ardından Kendini Koruyan Mahalle’nin özgün yapısı, çevresel özellikleri ve yerel yaşam pratikleri dikkate alınarak araştırmanın amacı doğrultusunda soru havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan taslak görüşme formu, Turizm alanında uzman iki akademisyen, bir Türkçe dil uzmanı ve Kendini Koruyan Mahalle’nin işletmecisinin görüşüne sunulmuştur. Uzman ve paydaş görüşleri doğrultusunda soruların kapsamı, anlaşılabilirliği, araştırma amacına uygunluğu ve saha gerçekliğini yansıtma düzeyi değerlendirilmiş; gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Veri toplama sürecinde, Haziran-Temmuz 2025 döneminde “Kendini Koruyan Mahalle”yi ziyaret eden mahalleyi ziyaret eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 56 katılımcı ile birebir görüşmeler yapılmıştır. Görüşme soruları, daha önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış bir form temelinde yöneltilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler, tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir (Braun ve Clarke, 2006).

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya yalnızca Kendini Koruyan Mahalle’yi ziyaret etmiş, 18 yaş ve üzerinde olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden bireyler dahil edilmiştir. Katılımcılar, araştırmanın amacı doğrultusunda deneyimlerini ayrıntılı şekilde aktarabilecek kişiler arasından seçilmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş, etik ilkelere uygun davranılmıştır. Araştırma öncesinde Yalova Üniversitesi Etik Kurul Koordinatörlüğü’nden 28.03.2025 tarihli ve 2025/107 protokol numaralı izin alınmış ve süreç etik onay kapsamında yürütülmüştür.

Veri toplama süreci boyunca elde edilen görüşmeler eş zamanlı olarak değerlendirilmiş ve yeni görüşmelerden elde edilen verilerin mevcut tema ve kodları tekrar etmeye başladığı noktada veri doygunluğuna ulaşıldığı kabul edilmiştir. Bu doğrultuda 56 katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmelerin ardından yeni bir tema veya anlamlı bir alt tema ortaya çıkmadığı gözlemlenmiş ve veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Kodlama sürecinde öncelikle tüm araştırma notları ayrıntılı biçimde incelenmiş ve açık kodlama yöntemiyle ilk kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra benzer kodlar bir araya getirilerek temalar geliştirilmiş ve tematik yapı geliştirilmiştir. Kodlama süreci araştırmacı tarafından iki hafta arayla yeniden gözden geçirilmiş ve kodların tutarlılığı kontrol edilmiştir. Ayrıca analiz sürecinde katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilerek bulguların güvenilirliği desteklenmiştir.

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda yürütülmüş olup temel amaç katılımcıların Kendini Koruyan Mahalle deneyimlerine yükledikleri anlamları ortaya koymaktır. Bu nedenle analiz sürecinde öncelik, katılımcı ifadelerinin içerdiği anlam örüntülerinin belirlenmesine verilmiştir. Tematik analiz kapsamında bazı tema ve kodların katılımcılar arasındaki göreceli yaygınlığını gösterebilmek amacıyla sınırlı düzeyde frekans ve yüzde bilgilerine yer verilmiştir. Ancak bu değerler istatistiksel genelleme amacı taşımamakta, yalnızca elde edilen temaların görünürlüğünü artıran ve yorumları destekleyen yardımcı göstergeler olarak kullanılmaktadır.

Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular; demografik özellikler, ziyaret davranışları ve bilgi kaynakları, Kendini Koruyan Mahalle’de sunulan ürün ve hizmetler, teleferik deneyimi, sürdürülebilirlik teması ve ziyaretçi memnuniyeti üzere ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Katılımcılara yönelik demografik bulgular Tablo 1’de yer almaktadır. Demografik özellikler incelendiğinde, katılımcıların %57,1’i kadın, %42,9’unu ise erkeklerden oluşturmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında en yüksek oran %26,79 ile 41-50 yaş grubuna aittir. Bunu %21,43 ile 31-40 yaş grubu ve %19,64 ile 18-30 yaş grubu takip etmektedir. Katılımcıların %37,5’i aylık 41.001-60.000 TL gelir aralığında yer almaktadır. Grup büyüklüğü açısından değerlendirildiğinde ise, katılımcıların %44,6’sının iki kişi olarak katılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Cinsiyet	n	%	Grup Büyüklüğü	n	%
Kadın	32	57,1	1 Kişi	2	3,6
Erkek	24	42,9	2 Kişi	25	44,6
Toplam	56	100	3 Kişi	8	14,3
Yaş			4 Kişi ve Üzeri	21	37,5
18-30 yaş	11	19,64	Toplam	56	100
31-40 yaş	12	21,43	Gelir Seviyesi		
41-50 yaş	15	26,79	22.104-40.000 TL	10	17,86
51-60 yaş	8	14,29	41.001-60.000 TL	21	37,5
61-70 yaş	4	7,14	60.001- 80.000 TL	9	16,07
71 +	2	3,57	80.001-100.000 TL	13	23,21
Toplam	56	100	100.001 TL +	3	5,36
			Toplam	56	100

Ziyaret Davranışlarına ve Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Kendini Koruyan Mahalleyi ziyaret eden katılımcıların ziyaret amacı ve keşfetme yolları, sosyal medya takibi ve fiyat algısı gibi bilgi kaynaklarına ilişkin veriler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Ziyaret Davranışlarına ve Bilgi Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Kendini Koruyan Mahalle’ye Ziyaret Amacı	n	%	Kendini Koruyan Mahalle Hakkında Yayımlanmış Kitabı Satın Alma Durumu	n	%
Diğerlerinden farklı	29	20,57	Evet	23	41,1
Doğayla baş başa	24	17,02	Hayır	19	33,9
Teleferik	24	17,02	Haberim Yok	14	25,0
Manzara	22	15,6	Toplam		
Sahibi	16	11,35	Instagram hesabını takip ediyor musunuz	n	%
Fotoğraf Çekmek	7	4,96	Evet	48	85,7
Ağaç ev	7	4,96	Hayır	5	8,9
Şelale	6	4,26	Haberim Yok	3	5,4
İsim	6	4,26	Toplam	56	100
Toplam	56	100	Kendini Koruyan Mahalle’yi Keşfetme Yolu	n	%
Kendini Koruyan Mahalle'de Fiyatlar	n	%	Tur Rehberi	8	12,1
Ucuz	19	33,9	Sosyal Medya	16	24,2
Uygun	32	57,1	Yoldaki Tabelalar	9	13,6
Pahalı	5	8,9	Arkadaş/Akraba	25	37,9
Toplam	56	100	Tesadüf	5	7,6
			Haberler/Belgeseller	3	4,5
			Toplam	56	100

Katılımcıların Kendini Koruyan Mahalle’yi ziyaret etme nedenleri incelendiğinde, en sık ifade edilen motivasyonun "*diğerlerinden farklı*" bir yer arayışı olduğu görülmektedir (%20,57). Bunu sırasıyla doğayla baş başa kalma (%17,02), teleferik deneyimi (%17,02) ve manzara izleme (%15,6) takip etmektedir. Mekânın sahibiyle tanışma (%11,35) da dikkat çeken bir motivasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Mahalle hakkında yayımlanmış kitabı satın aldığı belirtenlerin oranı %41,1 iken, %25’i kitabın varlığından habersizdir. Öte yandan, katılımcıların büyük çoğunluğu (%85,7) mahalleye ait Instagram hesabını takip ettiğini belirtmiştir. Bu oran, sosyal medyanın tanıtım açısından ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Fiyat değerlendirmesi açısından bakıldığında, katılımcıların %57,1’i fiyatları uygun, %33,9’u ise ucuz bulmuştur. Fiyatları pahalı bulanların oranı ise yalnızca %8,9’dur. Katılımcıların mahalleyi keşfetme yolları incelendiğinde en yaygın bilgi kaynağının arkadaş ve akraba tavsiyesi (%37,9) olduğu görülmektedir. Bunu sosyal medya (%24,2) ve yoldaki tabelalar (%13,6) takip etmektedir. Tur rehberleri, tesadüf keşifler ve medya organları gibi kaynaklar ise daha az etkilidir.

Kendini Koruyan Mahallede Ürün ve Hizmetlere İlişkin Bulgular

Bu tematik başlık altında, katılımcıların hem Kendini Koruyan Mahalle’de doğal ürün tüketme motivasyonları hem de bölgede görmek istedikleri yeni hizmet ve uygulamalar hakkında görüşleri ele alınmıştır.

Tablo 3. Kendini Koruyan Mahallede Ürün ve Hizmetlere İlişkin Bulgular

Kendini Koruyan Mahallede Tüketim Nedeni	Katılımcılar	N	%
Çevresel Duyarlılık ve Sürdürülebilirlik	K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K13, K16, K17, K18, K19, K20, K22, K23, K24, K25, K26, K32, K43, K44, K53	22	40,68
Sağlıklı ve Güvenli Tüketim	K1, K3, K11, K14, K21, K30, K37, K38, K45, K47, K48, K49, K50, K51, K52, K54	16	28,81
Doğayla Temas ve Tüketici Bilinci	K12, K15, K27, K29, K39, K40, K42, K49, K55, K56	10	16,95
Yerel Ekonomi Desteği	K2, K28, K31, K33, K34, K35, K36, K41	8	13,56
TOTAL		58	100,00

Kendini Koruyan Mahallede Eklenebilecek Hizmetler	Katılımcılar	n	%
Doğa ve Hareket Temelli Aktiviteler	K5, K6, K7, K9, K10, K11, K14, K23, K26, K40, K46, K53, K56	13	23,21
İletişim ve Altyapı Hizmetleri	K1, K2, K4, K15, K18, K20, K24, K36, K38, K45, K54	11	19,64
Hizmetlerin Yeterli Görülmesi / Ekstra Talep Olmaması	K16, K19, K21, K22, K32, K34, K35, K39, K41, K52	10	17,86
Eğlence, Macera ve Deneysel Aktiviteler	K13, K17, K28, K30, K48, K49, K50, K51, K55	9	16,07
Doğal Ürün Satışı ve Hediyelik Eşya	K3, K8, K12, K25, K27, K31, K33, K42, K43	9	16,07
Genel Geliştirme Önerileri	K29, K37, K44, K47	4	7,14
TOTAL		56	100,00

“Kendini Koruyan Mahalle’de üretilen ürünleri tüketmek istemenizin sebebi nedir?” sorusuna ilişkin elde edilen sonuçlar doğrultusunda; katılımcıların “Kendini Koruyan Mahalle”de doğal ürünleri tercih etme nedenleri dört temada tema altında toplanmıştır. Çevresel duyarlılık ve sürdürülebilirlik (%40,68) teması, katılımcıların tüketim tercihlerinde doğaya zarar vermeyen, kimyasal katkıların olmadığı ve sürdürülebilir üretim yöntemlerinin kullanıldığı ürünlerin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

K5: Ormanın içinde, araçsız ulaşım sağlanan bir yerde doğal ürün tüketmek insana huzur veriyor.

K6: Doğal kaynaklara zarar verilmeden üretim yapılmış ve doğal olarak sunulmuş daha güzel ne olabilir.

K9: Çevresel tahribat olmadan üretim yapılabileceğini gösteren nadir örneklerden biri, burada tükettiğimiz her şey antibiyotik gibi.

K13: Teleferikli ulaşım sayesinde ekosisteme zarar verilmemiş doğal zannettiğimiz birçok ürüne göre bile daha doğal sebzeler üretiliyor. Bu yüzden önemli

K22: Toprakla, suyla, doğayla uyum içinde çalışan bir üretim yapısı olduğu için. Muhteşem

K25: Çevrenin ve yaşamın ticarete feda edilmediği doğal bir alan olduğu için

Sağlıklı ve güvenli tüketim (%28,81) teması bireysel sağlık ve besin güvenliğinin öne çıktığı motivasyonları ifade etmektedir. Katılımcılar, doğrudan üreticiden temin edilen gıda maddelerine daha fazla güven duyduklarını belirtmektedir.

K11: Sağlıklı tüketim ürünlerini bulabilmişken değerlendirmek için

K14: Kendi bahçelerinde üretilen sebze ve meyveler gerçekten daha lezzetli ve taze.

K21: Her şey fazla doğal, güven verici

K52: Aslında şehir şartlarında ne yediğimizi bilmeden yiyoruz gerçekten. Bu doğal ortamda yediklerimin tatları çok farklı geldi. Doğal ürünlerle daha fazla temas etmeliyiz.

Doğayla temas ve tüketici bilinci (%16,95) teması, doğal ürün tüketiminin bilinçli bir yaşam tarzının parçası olduğunu vurgulamaktadır.

K15: Yüksek katlı binalar yerine yeşilin içinde üretim görmek imkansızca yakın burada üretilen her şey gönül rahatlığıyla tüketilir.

K56: Yakınında araba bile geçmiyor, doğal değil dopdoğal

Son olarak yerel ekonomiye destek (%13,56) teması, tercihlerini yerel üreticilere katkı sağlamak amacıyla yapan katılımcıları ifade etmektedir.

K34: Yerel el emeğini destekliyorum.

K41: Burada bir hayat kuran ve kendi menfaatlerine doğayı yok etmeden üretim yapan, hizmet veren arkadaşların emeklerine değer veriyorum

“Kendini Koruyan Mahalle’de görmek istediğiniz yeni hizmetler ya da aktiviteler nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen sonuçlar doğrultusunda; katılımcılar, mevcut doğal dengenin korunmasını önemsemekle birlikte, bazı alanlarda hizmet geliştirme önerileri de sunmuşlardır. Katılımcı cevaplarından elde edilen bulgular altı tema altında toplanmaktadır.

Doğa ve hareket temelli aktiviteler (%23,21) temasına yönelik yürüyüş yolları, trekking rotaları, yoga alanları gibi doğayla bütünleşik etkinlikler sıklıkla önerilmiştir.

K6: *Yoga alanları oluşturulabilir.*

K10: *Teleferikle geçtikten sonra bir yürüyüş parkuru olsa harika olurdu.*

İletişim ve altyapı hizmetleri (%19,64) teması genellikle internet bağlantısı eksikliği bağlamında ele alınmıştır. Bunun yanı sıra teleferiğe kadar olan ulaşımın sağlanması ve enerji tüketimi için güneş panellerinin oluşturulması talep edilen hizmetler arasındadır.

K4: *Hayattan kopmak güzel ama bazen iletişim de gerekebiliyor.*

K18: *Konaklayan kişilere ulaşım sağlanabilir*

K38: *Güneş paneli ile enerji üretimi*

Eğlence, macera ve deneyimsel aktiviteler (%16,07) teması kapsamında zipline, ATV turları, şömine başı etkinlikleri gibi deneyimsel öğeler yer almıştır.

K17: *Kanyonda zipline olabilir.*

Doğal ürün satışı ve hediyelik eşya (%16,07) teması altında yöresel ürünlerin satılabileceği sabit bir alanın oluşturulmasına yönelik ziyaretçi talepleri yer almaktadır.

K8: *Burada yetişen ürünlerin satışı olmalı*

K25: *Doğal, el yapımı ahşap hediyelik ürünler*

Genel geliştirme önerileri (%7,14) teması altında katılımcıların farklı fikirleri yer almaktadır. Bu kapsamda sebze toplama, kuş gözlemeleme, Jakuzi, menü çeşitlendirme gibi yeni hizmetler yer almaktadır.

K50: *Kümeden yumurta toplama, tarladan sebze alma gibi şeyler olsa harika olurdu.*

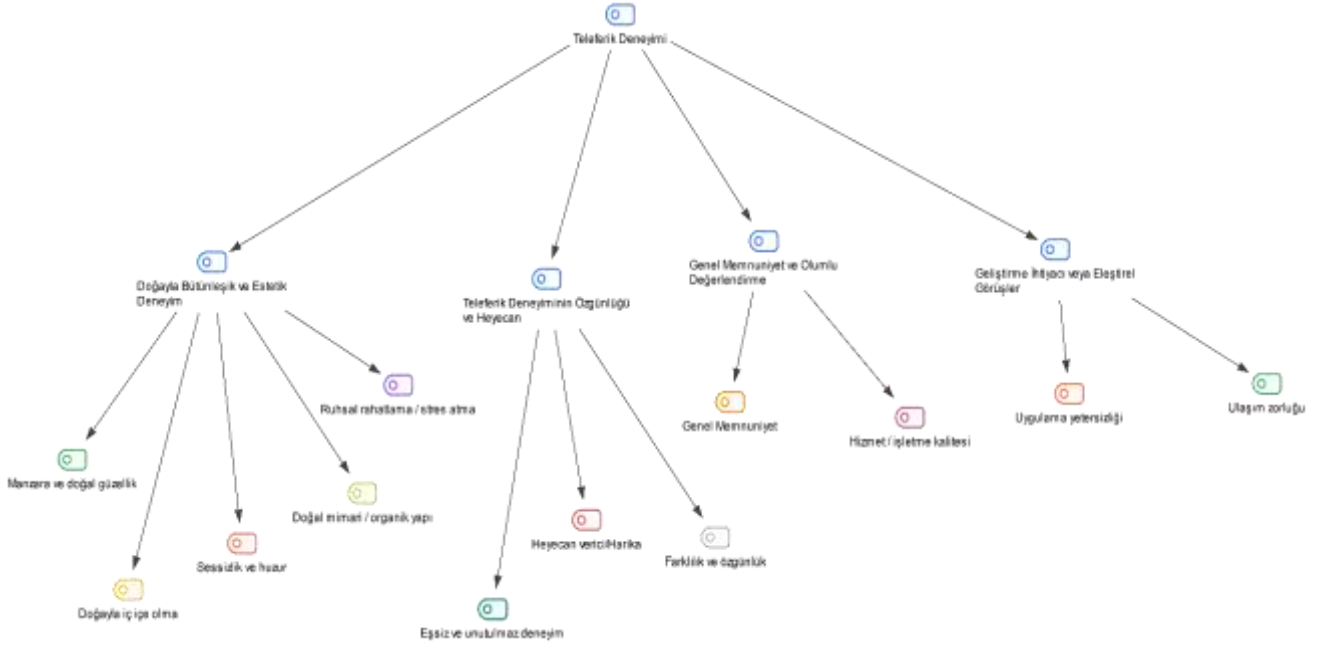
Bütün bu taleplerin yanı sıra mevcut hizmetlerin yeterli olduğunu ifade eden katılımcılar bulunmaktadır. Hizmetlerin Yeterli Görülmesi (%17,86) teması ile temsil edilen katılımcılar mevcut yapının sadeliğini ve doğallığını yeterli bulmuş, yeni hizmet talebinde bulunmamıştır.

K21: *Bence olduğu gibi kalmalı. Fazlası bu sadeliği bozar.*

3.4 Teleferik Deneyime Yönelik Bulgular

Katılımcıların teleferik deneyimleri kapsamında “Teleferikte yaşadığınız deneyimi anlatır mısınız?” sorusuna verilen yanıtlar doğrultusunda oluşturulan tema ve kodlara ilişkin diyagram Şekil 1’de gösterilmektedir. Bu doğrultuda teleferik deneyimi dört ana tema ve bu temalara ait farklı kodlardan oluşmaktadır.

Şekil 1: Teleferik Deneyime Yönelik Tema Diagramı

Katılımcıların teleferik deneyimine ilişkin görüşleri ana temalar ve alt temalar halinde sınıflandırılmasına yönelik istatistiksel bilgiler Tablo'4 de yer almaktadır. En yoğun görüş bildirimini “doğayla bütünlük ve estetik deneyim” temasında toplanmıştır (%43,94). Bunu “teleferik deneyiminin özgünlüğü ve heyecanı” teması takip etmektedir (%31,82).

Tablo 4. Teleferik Deneyime Yönelik Bulgular

Tema ve Alt Kodlar	Katılımcılar	N	%
Doğayla Bütünlük ve Estetik Deneyim		29	43,94
Doğayla İç İçe Olma (9)	K2, K7, K10, K16, K21, K22, K28, K31, K32		
Manzara ve Doğal Güzellik (8)	K19, K24, K25, K30, K34, K38, K45, K56		
Sessizlik ve Huzur (6)	K22, K28, K31, K32, K34, K48		
Doğal Mimari/Organik Yapı (4)	K3, K13, K27, K30		
Ruhsal Rahatlama/Stres Atma (2)	K50, K54		
Teleferik Deneyiminin Özgünlüğü ve Heyecanı		21	31,82
Eşsiz ve Unutulmaz Deneyim (9)	K11, K12, K17, K18, K19, K23, K25, K44, K46		
Heyecan Verici/Harika (8)	K15, K24, K29, K39, K42, K51, K52		
Farklılık ve Özgünlük (4)	K14, K27, K47, K53		
Genel Memnuniyet ve Olumlu Değerlendirme		12	18,18
Genel Memnuniyet (8)	K1, K8, K26, K35, K40, K41, K43, K55		
Hizmet/İşletme Kalitesi (4)	K3, K4, K5, K6		
Geliştirme İhtiyacı veya Eleştirel Görüşler		4	6,06
Uygulama Yetersizliği (2)	K20, K37		
Ulaşım Zorluğu (2)	K9, K36		
TOTAL	66		100,00

Doğayla bütünlük ve estetik deneyim temasının alt kodlarından en yüksek oran doğayla iç içe olma koduna aittir. Katılımcıların büyük bir kısmı, deneyimi doğayla bütünleşme üzerinden tanımlamıştır. Bu temada, özellikle doğal ortamın korunmuş yapısı, manzara estetiği, sessizlik ve huzur gibi unsurlar da öne çıkmıştır.

K2: Şehrin gürültüsünden uzak, nefes alabildiğim bir yerdi.

K21: Doğayla iç içe olmak çok iyi geldi.

K28: Kendimi doğaya teslim ettim adeta.

Manzara ve doğal güzellik alt teması da sıkça vurgulanmış, bu yönüyle destinasyonun görsel estetiği dikkat çekmiştir.

K24: Karşıdan göreceğiniz manzara harika.

K30: Doğanın kalbindeki bu manzara unutulmazdı.

Sessizlik ve huzur arayışı ile ruhsal rahatlama/stres atma da katılımcıların deneyimlerini anlamlandırmada belirleyici olmuştur

K34: Sessizlik ve manzara çok hoştu.

K54: Mutluluk hormanu salgılatıyor

Ziyaretçiler, teleferik ile ulaşımı hem mekâna özgü hem de heyecan verici bir deneyim olarak tanımlamıştır. Teleferik deneyiminin özgünlüğü ve heyecanı teması altında en çok dikkat çeken unsur, erişim biçiminin farklılığı ve doğrudan deneyimsel etki yaratmasıdır.

K11: Yolu olmayan mahalleye teleferikle gitmek müthişti.

K18: Hayatımda unutulmaz anılardan biri, eşsiz bir deneyimdi.

Bazı katılımcılar deneyimi korku ve keyif karışımı ifadelerle tanımlamıştır. Bu durum, teleferiğin duyuşal açıdan güçlü bir izlenim yarattığını göstermektedir:

K40: Çok korkarak bindim ama çok keyif aldım.

K51: Tansiyon tavan, nabız yüksek.

Katılımcılar, deneyimi genel olarak olumlu bir biçimde değerlendirmiş ve memnuniyetlerini sıklıkla dile getirmiştir. Genel memnuniyet ve olumlu değerlendirme temasında ifade edilen memnuniyetler, hizmet kalitesi, temizlik, ilgi ve bütünsel deneyim çerçevesinde değerlendirilmiştir.

K1: Her şey kusursuzdu, tekrar gelmek isterim.

K3: Hem hizmet kalitesi hem çevre duyarlılığı harikaydı.

Katılımcıların küçük bir bölümü ise deneyimle ilgili çeşitli eksikliklere dikkat çekmiştir. Bu eleştiriler genellikle ulaşım zorluğu, iletişim altyapısının yetersizliği ya da uygulama eksiklikleri üzerine yoğunlaşmaktadır.

K9: Yemekler ve manzara çok güzeldi, sadece ulaşımında biraz zorluk yaşadım.

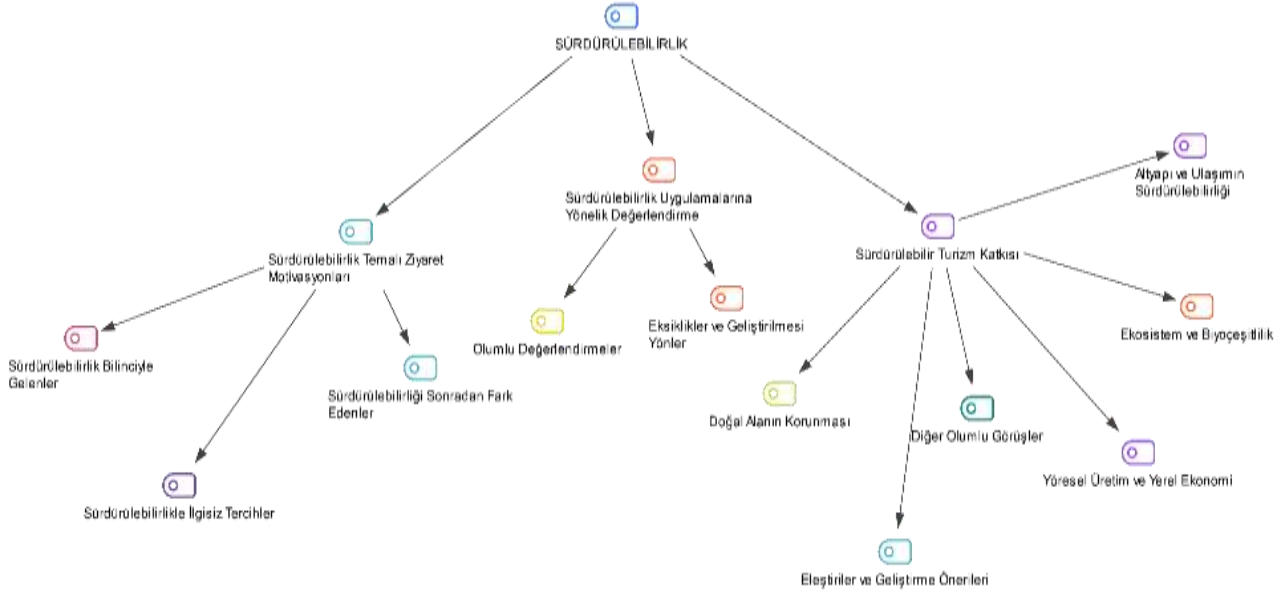
K20: Beklentimin altında kaldı ama ortam güzeldi.

Elde edilen bulgulara göre, doğa ile bütünleşik deneyim ve teleferik erişimi, ziyaretçilerin mekâna dair en güçlü algılarını oluşturmaktadır. Bu iki tema, destinasyonun özgünlüğünü ve sürdürülebilirlik potansiyelini ortaya koymaktadır.

Sürdürülebilirliğe İlişkin Bulgular

Sürdürülebilirliğe ilişkin bulgular üç başlık altında ele alınmaktadır. Sürdürülebilir turizme yönelik tema diyagramı Şekil 2’de verilmiştir. Bu doğrultuda sürdürülebilirlik temalı ziyaret motivasyonları, sürdürülebilirlik uygulamaları ve sürdürülebilir turizme katkı olarak sınıflandırılmış, tema ve kodlara ayrılmıştır.

Şekil 2. Sürdürülebilir Turizme Yönelik Tema Diyagramı

Sürdürülebilirlik Temalı Ziyaret Motivasyonları

"Bu destinasyonun sürdürülebilir ilkelere uygun olarak yönetilmesi, burayı ziyaret etme kararınızı etkiledi mi?" sorusuna yönelik verilen cevaplar doğrultusunda cevaplar üç temada sınıflandırılmıştır. Tema ve alt kodlara ilişkin istatistiksel bulgular Tablo 5'de verilmektedir.

Tablo 5. Sürdürülebilirlik Temalı Ziyaret Motivasyonlarına Yönelik Tema ve Alt Temalar

Tema ve Alt Kodlar	Katılımcılar	n	%
Sürdürülebilirlik Bilinciyle Gelenler	K1, K3, K4, K5, K7, K9, K11, K13, K15, K17, K20, K23, K24, K29, K31, K33, K35, K39, K43, K44, K46, K47, K48, K50, K52, K53, K55	27	48,2
Sürdürülebilirliği Sonradan Fark Edenler	K10, K22, K25, K30, K45	5	8,9
Sürdürülebilirlikle İlgisiz Tercihler	K2, K6, K8, K12, K14, K16, K18, K19, K21, K26, K27, K28, K32, K34, K36, K37, K38, K40, K41, K42, K49, K51, K54, K56	24	42,9
TOPLAM		56	100,00

Tablo 5'e göre; katılımcıların bir kısmı, katılımcıların yaklaşık yarısı, sürdürülebilirlik bilinciyle gelmiştir (n=27, %48,2). Bölgenin sürdürülebilir yapısının kendi ziyaret kararlarında doğrudan etkili olduğunu görülmektedir.

K9: Doğal kalmış olması ilgimi çekti, etkisi oldu.

K47: Zaten burayı her sebeple ziyaret ederseniz edin aslında sonuç sürdürülebilir olduğu için oluyor. Fotoğraf çekmek için mi geldiniz? O manzara sürdürülebilirlik ile korunmuş, teleferik için mi geldiniz? Yol yok, ağaç kesilmemiş, teleferik sunulmuş. Yani ana motivasyon o olmasa da her şey sürdürülebilir uygulamalar sayesinde

Ziyaretlerinde ilk motivasyonlarının sürdürülebilirlikle ilişkili olmadığını, ancak bölgeye geldikten sonra bu duyarlılığı fark ettiklerini ifade eden katılımcılar da yer almaktadır (n=5, %8,9).

K10: Pek düşünmedim, ama geldikten sonra etkilendim.

K45: Hayır ama şimdi önemseyeceğim.

Katılımcıların önemli bir bölümü ise, sürdürülebilirliği ziyaret kararında belirleyici bir faktör olarak görmediğini belirtmiştir (n=24, %42,9).

K14: Arkadaşlarım önerdi, sebep o.

K26: Dürüst olmak gerekirse pek bilgim yoktu.

Sürdürülebilir Turizm Katkısına Yönelik Değerlendirmeler

Bu tematik başlık altında, “Kendini Koruyan Mahalle”nin sürdürülebilir turizme katkısı katılımcı görüşleri “Kendini Koruyan Mahalle’nin sürdürülebilir turizme destek verdiğini düşünüyor musunuz? Sorusu doğrultusunda değerlendirilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu bu katkıyı olumlu bulmakta, ancak bazıları sürecin sürdürülebilirlik ilkeleriyle daha profesyonel biçimde desteklenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Altı alt tema altında toplanan bulgular Tablo 6’ yer almaktadır.

Tablo 6’ya göre, katılımcıların büyük bir kısmı (n=40) “Kendini Koruyan Mahalle”nin sürdürülebilirlik açısından olumlu bir tablo sunduğunu ifade etmiştir. Olumlu değerlendirmelerde öne çıkan ifadeler arasında doğaya zarar verilmemesi, doğal yapının korunması, çevre bilincinin gözlemlenebilir olması ve bütünsel bir uyum yer almaktadır.

K9: Ben bir eksiklik fark etmedim. Her şey doğayla uyumlu, özenliydi

K19: Girişten itibaren doğaya saygılı bir sistem kurulmuş. Eksiklik olduğunu düşünmüyorum

Tablo 6. Sürdürülebilirlik Uygulamalarına Yönelik Bulgular

Tema ve Alt Kodlar	Katılımcılar	N	%
Olumlu Değerlendirmeler	K9, K10, K11, K12, K13, K16, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K27, K28, K30, K32, K34, K35, K36, K37, K38, K39, K41, K42, K43, K45, K46, K47, K48, K49, K50, K51, K52, K53, K54, K55, K56	41	73,2
Eksiklikler ve Geliştirilmesi Gereken Yönler		15	26,8
Yenilenebilir Enerji Eksikliği (6)	K1, K3, K5, K7, K40, K44		
Bilgilendirme ve Görsel İletişim Eksikliği (6)	K2, K6, K8, K14, K31, K33		
Ziyaretçi Yönetimi ve Kapasite Planlaması (3)	K4, K15, K29		
TOTAL		56	100,00

Bununla birlikte, katılımcıların bir kısmı mevcut sürdürülebilirlik uygulamalarında iyileştirilmesi gereken alanlar olduğunu da belirtmiştir. Bu eksiklikler üç alt temada bulunmaktadır. Yenilenebilir enerji eksikliğine yönelik yorumlarda bulunan katılımcılar, özellikle elektrik ihtiyacının kaynağı konusunda güneş enerjisi gibi alternatiflerin kullanılmasını önermektedir.

K44: Enerji tasarrufuna yönelik yenilenebilir enerji kullanılabilir.

Diğer taraftan bilgilendirme ve görsel iletişim eksikliği (%40)’ne ilişkin yorumlarda bulunan katılımcılar; sürdürülebilirlikle ilgili bilgilendirici pano, yönlendirme veya kuralların yetersiz olduğu ifade edilmiştir.

K2: Sürdürülebilirlik konusunda ziyaretçileri bilgilendirici panolar yetersizdi.

Ziyaretçi yönetimi ve kapasite planlaması (%20) teması altında yer alan bu ifadelere göre, katılımcılar tarafından turistik yoğunluğun artması hâlinde doğa üzerindeki baskının çoğalabileceği, bu nedenle ziyaretçi sayısına ilişkin bir sınırlama getirilmesinin gerekli olduğu vurgulanmıştır.

K29: Günlük ziyaretçi sayısı sınırlanabilir. Şu anda belki sorun yok ama her yer olduğu gibi burada kalabalıklaşacak ve sosyal medya tanıtımları bunu destekleyecek.

Sürdürülebilir Turizm Katkısı

Kendini Koruyan Mahalle’nin sürdürülebilirlik üzerinde nasıl bir etkisinin olduğunu düşünüyorsunuz sorusuna verilen yanıtlar doğrultusunda oluşturulan tema ve alt kodlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Kendini Koruyan Mahallenin Sürdürülebilir Turizme Katkısına Yönelik Bulgular

Tema ve Alt Kodlar	Katılımcılar	N	%
Sürdürülebilir Turizme Katkı			

Doğal Alanın Korunması	K1, K3, K4, K7, K9, K12, K13, K14, K17, K19, K29, K30, K31, K35, K39, K43, K44, K45, K46, K47, K48, K49, K51, K54, K55, K56	26	48,1
Altyapı ve Ulaşımın Sürdürülebilirliği	K1, K3, K9	3	5,6
Yöresel Üretim ve Yerel Ekonomi	K2, K5, K15, K28, K45, K47	6	11,1
Ekosistem ve Biyoçeşitlilik (%9,1)	K17, K32, K33, K38, K46	5	9,3
Diğer Olumlu Görüşler (%10,9)	K18, K37, K40, K41, K42, K52	6	11,1
Eleştirel ve Geliştirme Önerileri (%14,5)	K6, K8, K16, K18, K34, K36, K50, K53	8	14,8

Tablo 7'ye göre; katılımcıların yaklaşık yarısının verdiği yanıtlar, doğal alanın korunması (%47,3) teması altında toplanmaktadır. Kendini Koruyan Mahalle'nin fiziksel çevresine yapılan müdahalenin minimum düzeyde olmasını sürdürülebilirliğin temel göstergesi olarak değerlendirmiştir. Özellikle yol yapılmaması, betonlaşmadan kaçınılması, yapıların doğayla uyumlu olması ve mevcut doğal öğelere (ağaçlar, taşlar, bitki örtüsü) müdahale edilmemesi bu algının oluşmasında belirleyici olmuştur.

K14: Yol yok, egzoz yok; zaten bu en büyük koruma.

K10: Evet, nüfus 1 yazan tabela bile yerleşik kalabalığın olmadığını gösteriyor.

K54: Kendini Koruyan Mahalle tam anlamıyla adının hakkını veriyor. Doğa olduğu gibi korunmuş

Altyapı ve Ulaşımın Sürdürülebilirliği (%7,3) temasına ilişkin yanıtlar incelendiğinde katılımcıların bir kısmı, yalnızca teleferik ile erişim sağlanmasının karbon ayak izini azalttığını ve çevresel baskıyı düşürdüğünü vurgulamıştır. Bu uygulama, bölgenin erişilebilirliğini kısıtlamasına rağmen, doğanın korunması açısından olumlu karşılanmıştır.

K1: Kesinlikle evet; arabayla çıkmaması ve sadece teleferik kullanılmasının doğayı koruduğunu düşünüyorum.

K9: Sadece teleferikle ulaşım mümkün olması karbon ayak izini azaltıyor

Diğer bir tema Yöresel Üretim ve Yerel Ekonomi (%10,9)'dir. Katılımcılar tarafından sürdürülebilirlik yalnızca çevresel değil, ekonomik boyutuyla da değerlendirilmiştir. Bölge halkından temin edilen gıda ürünleri, yerel üretimin desteklenmesi ve konaklama kapasitesinin sınırlı tutulması gibi uygulamalar, sürdürülebilir turizm çerçevesinde olumlu bulunmuştur.

K2: Evet, konaklamada kullanılan bungalovlar ahşap ve yerel malzemeden

K45: Evet hem çevreyi koruyorlar hem de yöresel kültürü yaşıyorlar

Ekosistem ve Biyoçeşitlilik (%9,1) temasına ilişkin yanıtlar incelendiğinde katılımcılar, doğal yaşamın devam ettiğini gözlemlediklerini ve bunun önemli bir sürdürülebilirlik göstergesi olduğunu belirtmektedir.

K33: Evet. Doğa temelli yaklaşımları, Arı kovanlarıyla birlikte biyolojik çeşitliliğe dikkat çekmeleri süper.

Diğer temalara girmeyen fakat olumlu farklı görüşler bildiren katılımcıların yanıtları Diğer Olumlu Görüşler (%10,9) teması altında toplanmaktadır.

Bazı katılımcılar sürdürülebilirlik uygulamalarını doğrudan ifade etmemekle birlikte genel olarak olumlu bir çerçeve sunmuştur.

K41: Adını hak edecek kadar dikkatli davranıyorlar.

K42: Sürdürülebilirlik bir yolculuk, bitmiş bir hedef değil.

Olumlu görüşlerin yanı sıra olumsuz ya da iyileştirme önerilerinde bulunan katılımcıların da olduğu görülmektedir. Eleştirel ve Geliştirme Önerileri (%14,5) teması altında yer alan yanıtlara göre, katılımcılar kapasite yönetimi, profesyonel sürdürülebilirlik planlaması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu gibi konular üzerinde durmuştur.

K27: Güneş paneli olsa tam not verirdim.

K50: Sürdürülebilirlik konusunda iyi niyet var ama profesyonel bir planlama eksik.

Tabloda yer alan veriler, katılımcıların önemli bir çoğunluğunun çevresel sürdürülebilirlik konusundaki uygulamalardan memnun olduğunu, ancak daha bütüncül bir sürdürülebilirlik için altyapı, kapasite yönetimi ve sürekli iyileştirme gibi alanlarda gelişme beklediklerini göstermektedir. "Kendini Koruyan Mahalle", bu

yönleriyle doğayı koruyan, yerel kalkınmaya katkı sağlayan ve sürdürülebilir turizm ilkelerine büyük ölçüde uyumlu bir model sunmaktadır.

Memnuniyete Yönelik Bulgular

Kendini Koruyan Mahalle’yi ziyaret eden katılımcıların memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla sorulan sorulara ilişkin yanıtlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Memnuniyete Yönelik Bulgular

Ziyaret Memnuniyeti			Tavsiye Etme Eğilimi			Yeniden Ziyaret Etme Niyet		
	n	%		n	%		n	%
Evet	54	96,43	Evet	56		Evet	54	96,43
Hayır	2	3,57	Hayır	0		Hayır	2	3,57
Toplam	56	100	Toplam	56	100	Toplam	56	100

Araştırma bulgularına göre, Kendini Koruyan Mahalle ziyaretçileri arasında memnuniyet oranı oldukça yüksektir. Katılımcıların %96,43’ü deneyimlerinden memnun kaldığını belirtmiş, tamamı (%100) bu destinasyonu başkalarına tavsiye edeceğini ifade etmiş ve büyük çoğunluğu (%96,43) yeniden ziyaret etmeye istekli olduğunu dile getirmiştir. Bu bulgular, destinasyonun hem deneyimsel kalitesinin hem de sürdürülebilir turizm ilkelerine dayalı yapısının ziyaretçiler nezdinde olumlu karşılık bulduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma bulguları, “Kendini Koruyan Mahalle”nin ziyaretçiler nezdinde özgün ve sürdürülebilir bir turizm alanı olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu mahalleyi doğal dokusunu koruyan, teknolojik müdahaleden uzak, otantik ve huzurlu bir destinasyon olarak tanımlamaktadır. Bu durum Kendini Koruyan Mahalle için önemli bir bulgudur. Bu bulgu, Pine ve Gilmore’un (1999) deneyim ekonomisi yaklaşımıyla paralel olarak, günümüz turistlerinin hizmet tüketmekten ziyade anlamlı, özgün ve hatırlanabilir deneyimler arayışında olduklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmada öne çıkan bir diğer tema sürdürülebilirliktir. Teleferik ile erişim sağlanması, geleneksel serender mimarisıyla oluşturulan konaklama birimleri ve yerel ürün kullanımına dayalı hizmetler, burada sürdürülebilirlik ilkelerinin somut uygulamalar aracılığıyla hayata geçirildiğini göstermektedir. Bu durum, Bramwell ve Lane’in (2012) sürdürülebilir turizm yaklaşımında vurgulanan doğal kaynakların korunarak uzun vadeli kullanımına ilişkin ilkelerle örtüşmektedir. Ayrıca mahalleye yönelik sosyal medya paylaşımlarının yüksek etkileşim alması, destinasyonun dijital görünürlüğünü artırmakta ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının daha geniş kitlelere ulaşmasına katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın önemli bulgularından biri de sürdürülebilirliğin yalnızca çevresel koruma boyutuyla sınırlı olmadığıdır. Katılımcı ifadeleri, mahalledeki uygulamaların yerel yaşam biçiminin korunmasına, topluluk temelli bir anlayışın sürdürülmesine ve özgün kimliğin yaşatılmasına katkı sağladığını göstermektedir. Bu yönüyle Kendini Koruyan Mahalle, yalnızca sürdürülebilir kırsal turizm örneği değil, aynı zamanda sosyal dayanıklılık özellikleri gösteren bir yerleşim modeli olarak da değerlendirilebilir. Mahalle sakinlerinin çevreyi korumaya yönelik ortak tutumları ve yerel kimliği sürdürme çabaları sosyal dayanıklı mahalle yaklaşımının temel bileşenleriyle örtüşmektedir.

Bu çalışma, sürdürülebilir turizm literatürüne iki temel katkı sunmaktadır. İlk olarak, sürdürülebilir turizmin yalnızca çevresel ve ekonomik boyutlarla değil, ziyaretçi deneyimi perspektifiyle de değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. İkinci olarak ise, yerel girişimler tarafından geliştirilen topluluk temelli uygulamaların özgün deneyim üretimi ve sürdürülebilir destinasyon gelişimi açısından önemli bir potansiyel taşıdığını göstermektedir. Böylece çalışma, sürdürülebilir turizm, deneyim ekonomisi ve sosyal dayanıklılık kavramları arasında bütüncül bir ilişki kurarak literatüre kuramsal katkı sağlamaktadır.

Bununla birlikte, Kendini Koruyan Mahalle örneğinde gözlenen sürdürülebilirlik başarısının uzun vadede çeşitli riskler barındırabileceği de göz ardı edilmemelidir. Destinasyonun artan tanınırlığı ve ziyaretçi talebi, zaman içerisinde yerel yaşamın turistik tüketime konu edilmesine, özgün kültürel değerlerin metalaşmasına ve destinasyonun sahip olduğu otantik karakterin zayıflamasına neden olabilir. Benzer şekilde, kontrolsüz ziyaretçi artışı doğal çevre üzerinde baskı oluşturarak aşırı turizm (overtourism) riskini de ortaya çıkarabilir. Bu nedenle destinasyonun gelecekte de sürdürülebilir niteliğini koruyabilmesi için ziyaretçi yoğunluğunun taşıma kapasitesi doğrultusunda yönetilmesi önem taşımaktadır.

Sonuç olarak Kendini Koruyan Mahalle örneği, yerel girişimlerin sürdürülebilir turizm ilkeleriyle bütünleşerek çevresel koruma, yerel kimliğin sürdürülmesi ve özgün deneyim üretimi arasında denge kurabileceğini göstermektedir. Ancak bu başarının sürdürülebilirliği, destinasyonun büyüme sürecinde karşılaşılabileceği metalaşma ve aşırı turizm risklerinin dikkatle yönetilmesine bağlıdır.

Teorik Çıkarımlar

Çalışmanın teorik katkısı, sürdürülebilir turizm kavramını yalnızca çevresel ve ekonomik boyutlarıyla değil, ziyaretçi deneyimi, yerel kimlik ve topluluk temelli turizm perspektifleriyle birlikte ele almasından kaynaklanmaktadır. Araştırma bulguları, sürdürülebilir turizm uygulamalarının ziyaretçiler tarafından nasıl anlamlandırıldığını ortaya koyarak deneyim ekonomisi ve sürdürülebilir turizm literatürüne katkı sunmaktadır.

Pratik Çıkarımlar

Uygulama açısından değerlendirildiğinde, araştırma bulguları yerel girişimlerin, çevreyle uyumlu ulaşım sistemlerinin, yerel mimarının korunmasının ve topluluk temelli turizm uygulamalarının sürdürülebilir destinasyon gelişiminde önemli rol oynadığını göstermektedir. Bu nedenle yerel yönetimlerin ve turizm planlamacılarının benzer destinasyonlarda koruma-kullanma dengesini gözetken politikalar geliştirmesi, yerel halkın karar alma süreçlerine katılımını desteklemesi ve özgün yerel değerleri koruyacak uygulamaları teşvik etmesi önerilmektedir.

Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar İçin Öneriler

Gelecekte yapılacak araştırmalarda, Kendini Koruyan Mahalle örneğinin sosyal dayanıklı mahalle perspektifinden incelenebilir. Ayrıca benzer özelliklere sahip farklı sürdürülebilir turizm destinasyonlarıyla karşılaştırmalı çalışmalar yürütülerek bulguların genellenebilirliği artırılabilir. Bunun yanında nicel veya karma yöntemli araştırmalarla ziyaretçi deneyimi, sürdürülebilirlik algısı ve destinasyon sadakati arasındaki ilişkiler daha kapsamlı biçimde değerlendirilebilir.

Etik Beyan: Bu çalışmada kullanılan ölçek için Yalova Üniversitesi Etik Kurul Koordinatörlüğü'nden 28/03/2025 tarihli ve 2025/107 protokol numaralı izin alınmıştır. Aksi bir durumun tespiti halinde Journal of Gastronomy Hospitality and Travel (JOGHAT) Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazar (lar) ına aittir.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Beyanı: Yazar, herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Kaynakça

- Biryol, U. (2021). *Kendini koruyan mahalleye yolculuk*. Erişim Tarihi: 23.06.2025, <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/kendini-koruyan-mahalleye-yolculuk-41849492>
- Boyacıoğlu, E. Z. (2013). *Turizm İşletmelerinin Çevresel Etkileri*. Ankara: Detay yayıncılık.
- Bozdoğan, R. (2005). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50, 1011-1028.
- Bramwell, B. and Lane, B. (2012). Tourism governance and sustainable development: Critical perspectives. *Journal of Sustainable Tourism*, 20(1), 1–7. <https://doi.org/10.1080/09669582.2011.591444>
- Braun, V. and Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Cittaslow Türkiye. (2020). *Cittaslow Hareketi ve Türkiye'deki Üyeler*. Erişim Tarihi: 23.06.2025, www.cittaslowturkiye.org
- Çalık, İ. (2019). Ekoturizm ve Sürdürülebilirlik. İçinde *Turizmin Geleceği: Yeni Arayışlar* (Ed. Kanca, B. ve Ertaş, Ç.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Demiral, N. Ö. ve Ünlüönen, K. (2025). Sürdürülebilir Turizm ve Rekabetçilik Politikaları Açısından Bozcaada ve Gökçeada'nın Karşılaştırılması, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 131-160.
- Doğan, M. ve Gümüş, M. (2015). Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi, Sürdürülebilir Bozcaada: Bir Model Önerisi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3), 6-25

- Dünya Turizm Örgütü (2005). *Sustainable Development*. Erişim Tarihi: 10.11.2024, <https://www.unwto.org/sustainable-development>
- Hall, C. M. (2019). Constructing sustainable tourism development: The 2030 agenda and the managerial ecology of sustainable tourism, *Journal of Sustainable Tourism*, 27(7), 1044–1060. <https://doi.org/10.1080/09669582.2018.1560456>
- Kahraman, N. ve Türkay O. (2004). *Turizm ve Çevre*, Detay Yayıncılık: Ankara.
- Karabük İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2022). *Yenice Ekoturizm Rotaları*. Erişim Tarihi: 23.06.2025, <https://karabuk.ktb.gov.tr/>
- Kendini Koruyan Mahalle. (2025). Erişim Tarihi: 23.06.2025, <http://kendinikoruyanmahalle.com/>
- Kim, H. and Jamal, T. (2007). Tourist quest for existential authenticity. *Annals of Tourism Research*, 34(1), 181–201. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2006.07.009>
- Odacı, G. ve Oktay, K. (2023). Yerli Turistlerin Kültürel Deneyimleri, Kültürel Katılımları ve Kültürel Bağlılıkları: Kastamonu Örneği. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(2), 665-680. <https://doi.org/10.21180/iibfdkastamonu.1276893>
- OliveFarm (2025). *OliveFarm Guesthouse*. Erişim Tarihi: 23.06.2025, <https://guesthouse.olivefarm.com.tr/en>
- Pastoral Vadi (2023). *Ekolojik Yaşam Çiftliği*. Erişim Tarihi: 23.06.2025, www.pastoralvadi.com
- Pelit, E., Baytok, A., and Soybalı, H. H. (2015). Sürdürülebilir turizm mi? turizmde sürdürülebilirlik mi? kavramsal bir tartışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 6(14), 39-58.
- Pencarelli, T., Splendiani, S. and Fraboni, C. (2015). “Enhancement of the “Blue Flag” Eco-label in Italy: an empirical analysis”, *Anatolia*, 27(1), 28–37.
- Pine, B. J. and Gilmore, H. J. (1999). *The Experience Economy: Work is Theatre & Every Business a Stage*. Harvard Business Press.
- Sezgin, M., and Karaman, A. (2008). Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimive Pazarlaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 429-438.
- Tuna, M., Türker, N., Demiral, N. Ö. ve Ağaoğlu, D. (2022). *Bozcaada Turizm Ana Planı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Turan, S., ve Ayatac, H. (2020). Günümüzde Mahalle Kültürünü Sürdürebilmek ve Yeni Bir Kavram Arayışı Olarak “Sosyal Dayanıklı Mahalle”: Kurtuluş-Feriköy Örneği: Sosyal Dayanıklı Mahalle: Kurtuluş-Feriköy. *Tasarım+ Kuram*, 16(31), 194-215.
- Uslu, A. R., Virto, N., Eren, R., Blasco L. and Maria. F. (2024). *The role of authenticity, involvement and experience quality in heritage destinations*. *Tourism & Management Studies*, 20(3), 79–91.
- Ünal, A. ve Bayar, S. B. (2020). Destinasyonlara ilişkin hatırlanabilir deneyimlerin turistlerin tekrar seyahat niyetlerine etkileri: Side örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-13.
- Zenginal, Ö. F (2025). *Rize'nin 'Kendini koruyan mahalle'si sosyal medyada büyük ilgi gördü*. Erişim Tarihi: 23.06.2025, <https://www.haberler.com/genel/rize-nin-kendini-koruyan-mahalle-si-sosyal-medyada-buyuk-ilgi-gordu-18668794-haberi/>